

lidery ukraïnskoi IT-sfery obhovoryly holovni vyklyky industrii. [online] (Ostannie onovlennia 19 Zhovten 2017) Dostupno: <<https://itukraine.org.ua/software-development-forum-5.0-1-%D1%96deriv%D1%96tchiznyanogo-%D1%96t->

[b%D1%96znesu-obgovorili-golovn%D1%96-viklyki-ta-plan-rozvitku-%D1%96ndustr-%D1%96%D1%97-na-najblizhch%D1%96-roki.html](https://itukraine.org.ua/software-development-forum-5.0-1-%D1%96deriv%D1%96tchiznyanogo-%D1%96t-b%D1%96znesu-obgovorili-golovn%D1%96-viklyki-ta-plan-rozvitku-%D1%96ndustr-%D1%96%D1%97-na-najblizhch%D1%96-roki.html)> [Data zvernennia 18 Zhovten 2018].

УДК 377/378-051: [004:008].

<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.81-87>.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Олександр Базелюк,

кандидат педагогічних наук, докторант Інституту професійно-технічної освіти

Національної академії педагогічних наук України

ORCID: 0000-0002-3206-2287

ResearcherID: com/rid/B-2657-2016

e-mail: o.bazeliuk@ukr.net

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

цифровізація,
цифрова епоха,
цифрові
комунікації,
заклади професійної
освіти,
зміст цифрової культури,
структура цифрової
культури,
цифрова культура
педагогічних
працівників закладів
професійної освіти

Реферат

У статті здійснено спробу проаналізувати процес «цифровізації» вітчизняної освітньої практики, а також використання інформаційних технологій у закладах професійної освіти. Сучасний соціально-культурний феномен «цифрова культура» обумовлений передусім необхідністю існування особистості у просторі інформаційних технологій та комп'ютерних засобів. У таких умовах здатність опанувати інформацію, орієнтуватися серед великих її обсягів стає невід'ємною рисою фахівця у будь-якій сфері, у тому числі й педагогів професійної освіти.

Перехід до цифрової епохи відзначається значними змінами не лише у структурі соціальних взаємин, але й на рівні кожної окремої особистості (аж до фізіологічної адаптації). Таким чином, надзвичайно важливо правильно розуміти зміст і структуру цифрової культури у контексті професійної освіти. Важливо зазначити, що наукових джерелах, поняття «цифрова культура» стає синонімом таких понять, як «електронна культура», «кіберкультура», «аудіовізуальна культура», «інформаційна культура», «мультимедійна культура» тощо.

У даній статті представлено авторське бачення змісту та структури цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти, а також охарактеризовано її структурні компоненти. Автором запропоновано розуміти цифрову культуру педагогічного працівника закладу професійної освіти, як динамічну єдність аксіологічно-правового, інформаційно-технологічного, комунікативно-етичного, пізнавально-інтелектуального та особистісно-творчого компонентів, що характеризує специфічні якості його особистості та здатність до ефективної і продуктивної взаємодії з суб'єктами й об'єктами цифрового середовища, спрямовані на їх пізнання та творче перетворення.

Автор доходить висновку про те, що цифрова культура є сферою творчого застосування і реалізації здібностей педагогічного працівника закладу професійної освіти, яка передбачає наявність індивідуальної свободи, незалежності суджень, ініціативності та відповідальності за власні дії. Особистість, впливаючи на інших, створює й перетворює себе, визначає свій власний розвиток, реалізуючи себе в цифровій педагогічній діяльності.

Постановка проблеми. Початок XXI століття надав людству нові можливості для розвитку і саморозвитку – цифрові засоби. У нових умовах цифрового суспільства для забезпечення виконання виробничих і соціальних функцій сама людина і способи її взаємодії зі світом мають істотно змінитися. Цифровізація все глибше проникає і в сферу освіти. Постає потреба у підготовці таких педагогічних кадрів, яких досі не було на ринку праці, оскільки освітній процес у закладах професійної

освіти має природньо відбуватися у просторі цифрового освітнього середовища, враховувати всі можливості та небезпеки.

Завдяки цифровим засобам у закладах освіти повною мірою реалізуються мультимедійні технології, завдяки яким педагоги отримали можливість транслювати будь-яку інформацію за допомогою трьох основних середовищ: зображення (у тому числі й відео), аудіо і тексту. Мультимедійні технології,

поширюючись у мережі Інтернет перетворюються на транс-медіа – ще один спосіб поширення інформації за допомогою використання різних медіа-платформ. Всі ці інструменти можуть бути успішно застосовані в освітній діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти за умови оволодіння педагогічними працівниками сучасною цифровою культурою.

Огляд наукових джерел з питань «цифровізації» вітчизняної освітньої практики, а також використання інформаційних технологій у закладах професійної освіти свідчить про поступове оновлення понятійного апарату та дає можливість зробити деякі узагальнення стосовно змісту та форм цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Аналіз наукових праць. Значний внесок у дослідження феномену «цифрової культури» здійснили відомі зарубіжні науковці К. Бассет, К. Гере, Г. Грибер, М. Деузе, Г. Крибер та Р. Мартін, Л. Манович, Дж. Стоммел, М. Хенд та ін., які обґрунтували понятійний апарат та запропонували власні трактування низки важливих дефініцій. Активно досліджують проблеми «цифрової культури» та дотичні до них поняття «цифрової грамотності», «цифрової компетентності», українські та російські науковці: В. Биков, Д. Галкін, М. Лещенко, П. Матюшко, О. Овчарук, В. Ребрина та ін., які розглядають зміст, визначають структуру та специфічні особливості означених понять. Важливими роботами для нашого дослідження є також наукові розвідки зі створення і застосування засобів ІТ в педагогічній діяльності, що розкриті у працях М. Жалдака, Л. Петухової, І. Роберт, В. Паршикова, Н. Соколової, О. Спіріна, М. Шишкіної, С. Черних та ін. Дослідженням електронних навчальних ресурсів професійної освіти присвячені роботи О. Гуменного, А. Кононенка, Л. Липської та ін. Особливості використання інформаційних технологій у контексті дистанційного навчального процесу професійної освіти присвячені дослідження Л. Петренко, С. Кравець, Л. Майбороди, А. Мишишена, І. Голуба та ін.

Не зважаючи на наукові пошуки багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері інформаційних технологій в освіті, ми змушені констатувати, що зміст і структура поняття «цифрова культура педагогічних працівників закладів професійної освіти» як стрижневий концепт розвитку сучасної освіти, повною мірою не був предметом досліджень, а отже ще не розкритий і не обґрунтований.

Метою статті є аналіз та обґрунтування важливих для нашого дослідження змісту і структури цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проблем, пов'язаних із цифровою культурою, її змістом і структурою стає все більш актуальним для філософської, педагогічної, психологічної, економічної та ін. наук (Галкін, 2013; Гаврилова і Топольник,

2017; Гончаренко, 2011; Шкільна бібліотека, n.d.). Актуальність проблеми розвитку цифрової культури педагогічних працівників обумовлена тим фактом, що вміння опанувати інформацію та орієнтуватися в її великій кількості стає невід'ємною рисою фахівця в будь-якій сфері. Необхідність коректного використання інформації для отримання осмислених результатів актуалізувало потребу розвитку цифрової культури особистості. Іншими словами, особистість, яка володіє відповідними компетентностями у певній професійній сфері, повинна розуміти, які алгоритми підходять для обробки й аналізу даних, які завдання можна ставити відповідно до отриманих даних, які технології підходять для вирішення конкретних професійних завдань та які результати (наслідки) можна очікувати.

Для того, щоб з'ясувати тлумачення важливих для нас понять «культура» і «цифрова культура педагогічного працівника закладу професійної освіти», звернемося до словників і сучасних наукових джерел. Для визначення етимології поняття «цифрова культура» потрібно провести аналіз терміну «культура». Культура (від лат. cultura – виховання, освіта, розвиток) – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбав суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. У вузькому розумінні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, ЗВО, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства тощо). Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності (Гончаренко, 2011, с. 182).

Важливим для нашого дослідження є визначення поняття «культура XXI століття», яке подано у термінологічному словнику «Культурологія» Е. Герчанівської (2015, с.96-97), де вказане поняття тлумачиться таким чином: «Культура XXI століття – нові форми і засоби реалізації досягнень людства: впровадження фундаментальних наукових відкриттів, розвиток засобів комунікації, космічного зв'язку та комп'ютеризації, прорив у біотехнологіях, застосування нових матеріалів, поява нових форм інтернаціоналізації суспільного життя й масової культури та ін.».

Слід зазначити, що культура містить матеріальні, духовні, художні різновиди людської діяльності, процеси цієї діяльності, її продукти, а також проявляється в самій людині, як культура особистості. Культуру особистості тлумачимо як сукупність соціальних норм і цінностей, якими вона керується в процесі практичної діяльності (Зиновьева, 1996, с. 141).

Коли ми говоримо, що людина культурна, то, перш за все, маємо на увазі, що ця особистість добре вихована, має певний рівень освіченості. Методологічний аналіз визначень терміну (Полищук,

1998), вказує на розмаїття підходів вивчення культури: антропологічний, аксіологічний, історичний, нормативний, психологічний, гносеологічний, праксеологічний, метрологічний, семіотичний, соціологічний, інформаційний, кібернетичний (Кадырова, 2001).

З погляду діяльнісного підходу, культуру можна визначити як спосіб дієвого буття людини, обумовлений природою та суспільством. Наприклад, у Всесвітній енциклопедії філософське визначення також подається з позицій діяльнісної активності: «Культура – система надбіологічних програм людської діяльності, поведінки та спілкування, що історично розвиваються та виступають умовою відтворення й зміни соціального життя в усіх його основних проявах» (Баєва, 2013). Такий підхід дає змогу виділяти багато видів культури в залежності від виду діяльності – культура спілкування, фізична культура, інформаційна культура, цифрова культура тощо.

Цифрова культура – поняття дуже широке. Аналіз наукових джерел дав можливість знайти багато різних його тлумачень. Пропонуємо декілька важливих для нашого дослідження визначень. Цифрову культуру, насамперед, можна розуміти як технологічний феномен – «артефакти і символічні структури, засновані на цифровому кодуванні та його універсальній технічній реалізації, що тотально включені в інституційну систему, сприяють підтримці певних цінностей, закріплені ментально і створюють форми автодетермінації» (Галкин, 2012, С. 11–16). Цифрову культуру визначають також як «сукупність компетенцій, які характеризують здатність особи використовувати інформаційно-комунікаційні технології для комфортного життя в цифровому середовищі, для взаємодії з суспільством і вирішення цифрових завдань у професійній діяльності» (Санкт-Петербурзький національний дослідницький університет інформаційних технологій, механіки і оптики, 2018). К. Літвінова (2016) вважає, що це «система правил поведінки людини, яких вона дотримується під час використання інформаційно-комунікаційних технологій». На основі аналізу різних тлумачень, пропонуємо поняття *«цифрова культура фахівця»* розуміти, як *складову професійної культури, що включає володіння ним технологіями оптимального орієнтування, продуктивного спілкування та діяльності в сучасній цифровій реальності на основі цінностей гуманістичного суспільства.*

Розглянемо також визначення понять «зміст» і «форми» цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти. Як зазначено у словнику термінів з філософії: «Зміст – це внутрішній зв'язок елементів і процесів організованої певним чином системи матеріальних і духовних явищ» (Voler, 2015). Оскільки зміст завжди існує у певній формі, то для того, щоб зрозуміти що таке форма, звернемося до тлумачних словників. Уточнимо, що в сучасній мові, слово

«форма» неоднозначне (форма як зовнішній вигляд предмета, форма як структура, форма як пристосування для надання обрисів тому або іншому предмету тощо). Так, у «Філософському енциклопедичному словнику» поняття «форма» трактується як те, що накладає на річ визначений спосіб буття, є принципом упорядкованості, структурованості, якісної визначеності, завершеності (Аверинцев, Араб-Оглы и Ильичев, 1989). У словнику С. Ожегова визначення форми подається як: спосіб існування змісту, невіддільного від нього, що слугує його виразом; зовнішнього вигляду, видимості (як чогось суперечного внутрішньому змісту, дійсності); зовнішнього обриса, зовнішнього вигляду предмета (Ожегов, 1997). Акцентуємо увагу на тому, що форма є способом існування змісту та сприяє його впорядкованості, структурованості, завершеності.

Зміст – це зв'язок форми і функцій об'єкта як системи, що розкриваються через призму культури. Культурна форма розуміється як явище в діалектичному співвідношенні форми, структури та змісту. Причому структура завжди глибша за форму, тому що виявляється як найтонші, внутрішні зв'язки елементів системи, де засобами зв'язку є «культурні контакти», в яких і міститься зміст.

У даній статті спробуємо обґрунтувати структуру цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти, які, на наш погляд, є важливими та актуальними, а також схарактеризувати визначені компоненти.

Українській дослідник В. Ребрина (2012) вважає, що поняття «цифрова культура педагога» використовується в сучасній методичній літературі переважно як синонім цифрової грамотності. Відтак, цифрова культура педагога, розглядається як уміння працювати з сучасною цифровою технікою і володіти сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Іншими словами, сучасний учитель повинен мати так звану ІТ-компетентність. До цифрової культури можна віднести володіння вчителем такими ІТ-компетентностями: комп'ютерна грамотність; інформаційна грамотність (інформаційна культура); мультимедійна грамотність; грамотність комп'ютерної комунікації. На нашу думку, запропонована структура поняття «цифрова культура» не зовсім коректна. Комп'ютерна грамотність, це, передусім, володіння педагогом мінімальним набором знань і навичок роботи на персональному комп'ютері. Сьогодні це вміння, таке ж необхідне, як і вміння читати й писати.

Що ж стосується поняття «цифрова компетентність», то вважаємо за доцільне навести узагальнену структуру цифрової компетентності, яку було сформульовано А. Феррарі (Ferrari, 2011) на основі ґрунтовного аналізу кількох національних і міжнародних проєктів та ініціатив. Ця структура включає: набір знань, умінь, ставлень (включаючи здатності, стратегії, цінності та обізнаність), що необхідні для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових

медіа з метою виконання завдань; вирішення проблем; спілкування; управління інформацією; колаборації (співробітництва); створення і поширення змісту; побудови знання ефективно, результативно, відповідно, критично, творчо, самостійно, гнучко, етично, рефлексивно як для роботи, так і для відпочинку, спільної діяльності, навчання, спілкування, задоволення споживчих потреб та забезпечення можливостей для реалізації прав.

На інших компонентах цифрової культури акцентує увагу К. Літвінова (2016), яка пропонує розуміти її як систему правил поведінки людини, яких вона дотримується під час використання інформаційно-комунікаційних технологій. До компонентів цифрової культури дослідниця відносить: раціональне споживання інформації; критичне мислення, що стосується кількості та якості сприйнятої інформації і вміщує пошук (вибір достовірних та надійних інформаційних джерел), інтерпретацію (надання переваги фактам, ніж думкам), дослідження (глибокий аналіз інформації для формування висновків) й оцінку (погляд на інформаційне повідомлення з різних аспектів); цифрову грамотність, тобто вміння користуватись сучасними ІТ та програмним забезпеченням, особливо у професійній діяльності; ІТ-волонтерство – використання ІКТ не лише для власних потреб, але й для вдосконалення оточуючого світу; «зелене» використання інформаційних технологій («Greening IT»), участь у вирішенні екологічних проблем, спричинених інформаційним прогресом.

Дуже часто у наукових джерелах поняття «цифрова культура» стає синонімом таких понять, як «електронна культура», «кіберкультура», «аудіовізуальна культура», «інформаційна культура», «мультимедійна культура» тощо (Гук, 2016). У певній кількості робіт автори нечітко позначають предметно-смісловий зміст поняття «цифрова культура», плутаючи його з цифровою грамотністю та цифровою компетентністю. Кількість таких понять збільшується і часом дуже важко зрозуміти їх співвідношення. Разом із тим від цього залежить коректність суджень, узагальнень і висновків. За кожним із таких понять криється власний предмет дослідження, особливе коло явищ.

Теоретичне дослідження поняття «цифрова культура педагогічного працівника закладу професійної освіти» дозволяє нам сформулювати таке її визначення: *«Цифрова культура педагогічного працівника закладу професійної освіти – це динамічна єдиність аксіологічно-правового, інформаційно-технологічного, комунікативно-етичного, пізнавально-інтелектуального, особистісно-творчого компонентів, яка характеризує специфічні якості його особистості та здатність до ефективної й продуктивної взаємодії з суб'єктами й об'єктами цифрового середовища, спрямовані на їх пізнання та творче перетворення».*

Компонентами цифрової культури педагогічного працівника закладу професійної освіти є наступні:

- аксіологічно-правовий (включає формування аксіологічної сфери в культурі особистості на основі включення інформації в ряд категоріальних понять світобудови й трансформації на цій основі свідомості, сфери діяльності, основних правових норм регулювання інформаційних відносин, усвідомлення відповідальності за дії, що здійснюються з цифровими ресурсами);

- інформаційно-технологічний (визначає комп'ютерну та цифрову компетентність, що відповідають сучасному рівню розвитку техніки, інформаційних технологій, структури та якості інформаційних ресурсів);

- комунікативно-етичний (характеризує культуру спілкування педагогічного працівника в цифровому середовищі з іншими суб'єктами (колегами, студентами, однодумцями), з цифровими та електронно-інтелектуальними системами, ефективним використанням можливостей телекомунікацій для міжособистісної й колективної взаємодії, етичною поведінкою в сфері цифрових відносин);

- пізнавально-інтелектуальний (включає компетентність і вільну орієнтацію в сфері цифрових технологій, гнучкість мислення; визначає культуру діяльності суб'єкта в цифровому середовищі, активний творчий характер цієї діяльності, розкриває механізм оволодіння нею та її втілення як творчого акту);

- особистісно-творчий (включає креативність мислення, творчу уяву, усвідомлення себе творчою індивідуальністю, схильність до моделювання, знання про закономірності становлення творчої індивідуальності педагогічного працівника закладу професійної освіти).

Зазначені компоненти складно виділити в ідеальному вигляді, оскільки за низкою показників вони взаємопов'язані, наприклад, аксіологічно-правовий і комунікативно-етичний компоненти включають розуміння та знання цінностей та норм інформаційної безпеки, а також етичну поведінку педагога в сфері цифрових відносин. Інформаційно-технологічний та особистісно-творчий – знання мета-пошукових систем і вміння побудови пошукових запитів, а також здатність перетворювати, інтерпретувати дані, що визначається як його особистісними особливостями, так і характером його педагогічної діяльності тощо.

Висновки. Цифрова культура є сферою творчого застосування й реалізації здібностей педагогічного працівника закладу професійної освіти, яка передбачає наявність індивідуальної свободи, незалежності суджень, ініціативності та відповідальності за власні дії. Особистість, впливаючи на інших, створює й перетворює себе, визначає свій власний розвиток, реалізуючи себе в цифровій педагогічній діяльності. Це актуалізує науковий пошук шляхів вирішення проблеми розвитку цифрової культури педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти в процесі їх навчання у закладі вищої освіти.

Література

1. Ferrari, A., 2011. *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*. [ebook] Luxembourg: IPTS-JRC. Available at: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>
2. Voler, R., 2015. Словник термінів з філософії. [Blog] *philosophys*. Available at: <http://philosophys.blogspot.com/p/blog-page.html>.
3. Аверинцев, С., Араб-Оглы, Э. та Ильичев, Л., 1989. *Философский энциклопедический словарь*. 2nd ed. Москва: Сов. Энциклопедия.
4. Баева, Л., 2013. Электронная культура: опыт философского анализа. *Вопросы философии*, 5, с.75-84.
5. Гаврилова, Л. і Топольник, Я., 2017. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 61(5), с.1-11.
6. Галкин, Д., 2012. Digital Culture: методологические вопросы исследования культурной динамики от цифровых автоматов до техно-био-тварей. *Международный журнал исследований культуры*, [online], 3, pp.11-12. Available at: http://www.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03%288%29_2012.pdf.
7. Галкин, Д., 2013. *От кибернетических автоматов к искусственной жизни: теоретические и историко-культурные аспекты формирования цифровой культуры*. Доктор философ. наук. Национальный исследовательский Томский государственный университет.
8. Герчанівська, П., 2015. *Культурологія: термінологічний словник*. Київ: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
9. Гнатышина, Е. та Саламатов, А., 2017. Цифровизация и формирование цифровой культуры: социальные и образовательные аспекты. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета. Педагогические науки*, 8, с.19-24.
10. Гончаренко, С., 2011. *Український педагогічний енциклопедичний словник*. 2nd ed. Рівне: Волин. обереги.
11. Гук, А., 2016. Медийная культура как техногенный феномен. *Медиа. Информация. Коммуникация*, 16. [online] Available at: <http://mic.org.ru/new/542-medijnaya-kultura-kak-tekhnogennyj-fenomen>
12. Зиновьева, Н., 1996. *Информационная культура личности: Введение в курс*. Краснодар: Краснодар. гос. акад. культуры.
13. Кадырова, Э., 2001. Информационная культура как фактор профессиональной компетентности специалиста будущего. *Культура и образование*, с.95-97.
14. Литвинова, К., 2016. *Про компоненти цифрової культури*. [online] Available at: <https://digitle.wordpress.com/2016/10/04/12499875>
15. Ожегов, С., 1997. *Толковый словарь русского языка*. 4th ed. М.: Азбуковник.
16. Полищук, В., 1998. *Культурология*. Москва: Гардарики.
17. Ребрина, В., 2012. *Лекція на тему «Цифрова культура педагога. ІКТ-компетентності сучасного вчителя»*. [ebook] Хмельницький ОППО. Available at: <http://dn.hoippo.km.ua/ckp/ckp.pdf>
18. Санкт-Петербургский национальный исследовательский университет информационных технологий, механики и оптики, 2018. *Блок Цифровая культура*. [online] Available at: http://www.ifmo.ru/ru/page/369/blok_cifrovaya_kultura.htm#ixzz5TLxLqrfY
19. Шкільна бібліотека. (n.d.). *Філософія. Посібник*. [online] Available at: <http://schoollib.com.ua/filosofiya/4/124.html>.

Abstract

KEY WORDS:

digitalization,
digital age, digital
communications,
vocational education
and training institutions,
digital culture content,
digital culture structure,
VET institutions'
teachers digital culture

Content and structure of digital culture of VET institutions' teachers

Oleksandr Bazeliuk,

*PhD in Education, DSc Student of the Institute of Vocational Education and Training
of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*

The article attempts to analyze the process of domestic educational practice "digitalization", as well as the use of information technologies in the vocational education and training institutions. The need of a person to exist in the information technologies and computer tools space conditions primarily the current social and cultural phenomenon of "digital culture". In such conditions the ability to master information, to navigate among its large amounts becomes an integral feature of a specialist in any field, including the VET institutions' teachers.

The transition to the digital age is marked by significant changes not only in the social relations structure, but also at the level of every person (up to physiological adaptation). Therefore, it is very important to understand correctly the digital culture content and structure in the vocational education and training context. The concept of "digital culture" in the research publications becomes synonymous with such concepts as "e-culture", "cyberculture", "audiovisual culture", "information culture", "multimedia culture", etc.

The article presents the author's vision of the content and structure of the VET institutions' teachers digital culture, describes its structural components. The author proposes to understand the VET institution's teacher digital culture as a dynamic unity of axiological and regulative, information and technological, communicative and ethical, cognitive and intellectual, personal and creative components, which characterize his personality's specific qualities and ability to interact effectively and productively with the digital environment subjects and objects.

The author concludes that digital culture is a sphere of creative application and implementation of VET institution's teacher abilities. It presupposes the existence of individual freedom, independence of judgments, initiative character and responsibility for his own actions. The personality influencing others creates and transforms himself, defined his own development by realizing himself in the digital teaching

References

1. Ferrari, A. (2011). *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*. [ebook] Luxemburg: IPTS-JRC. Available at: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>
2. Voler, R., 2015. *Slovník terminů z filosofie*. [Blog] philosophyss. Available at: <http://philosophyss.blogspot.com/p/blog-page.html>.
3. Averintsev, C., Arab-Oglyi, E. ta Ilichev, L., 1989. *Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar*. 2nd ed. Moskva: Sov. Entsiklopediya.
4. Baeva, L., 2013. Elektronnyaya kultura: opyt filosofskogo analiza. *Voprosy filosofii*, 5, s.75-84.
5. Gavrilova, L. i Topolnik, YA., 2017. TSifrovaya kultura, tsifrovaya gramotnost, tsifrovaya kompetentnost yak suchasni osvıtni fenomeni. *Informatsiyni tehnologii i zasobi navchannya*, 61(5), s.1-11.
6. Galkin, D., 2012. Digital Culture: metodologicheskie voprosy issledovaniya kulturnoy dinamiki ot tsifrovyyh avtomatov do tehnobiotvarey. *Mejdunarodnyy jurnal issledovaniy kulturnoy*, [online]. 3, pp.11-12. Available at: http://www.culturalresearch.ru/files/open_issues/03_2012/IJCR_03%288%29_2012.pdf.
7. Galkin, D., 2013. *Ot kiberneticheskikh avtomatov k iskusstvennoy jizni: teoreticheskie i istoriko-kulturnye aspekty formirovaniya tsifrovoy kulturnoy*. Doktor filosof. nauk. Natsionalnyy issledovatel'skiy Tomskiy gosudarstvennyy universitet.
8. Herchanivska, P., 2015. *Kulturolohiia: terminolohichniy slovnyk*. Kyiv: Natsionalna akademiia kerivnykh kadrov kulturnoy i mystetstv.
9. Gnatyishina, E. ta Salamatov, A., 2017. Tsifrovizatsiya i formirovaniye tsifrovoy kulturnoy: sotsialnyie i obrazovatelnyie aspekty. *Vestnik CHelyabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. Pedagogicheskie nauki*, 8, s.19-24.
10. Honcharenko, S., 2011. *Ukrainskiy pedahohichniy entsyklopedychnyi slovnyk*. 2nd ed. Rivne: Volyn. oberehy.
11. Guk, A., 2016. Mediynaya kultura kak tehnogennyy fenomen. *Media. Informatsiya. Kommunikatsiya*, 16. [online] Available at: <http://mic.org.ru/new/542-mediynaya-kultura-kak-tehnogennyj-fenomen>
12. Zinoveva, N., 1996. *Informatsionnaya*

kultura osobistosti: Vvedenie v kurs. Krasnodar: Krasnod. gos. akad. kulturyi.

13. Kadyirova, E., 2001. Informatcionnaya kultura kak faktor professionalnoi kompetentnosti spetsialista buduschego. *Kultura i obrazovanie*, s.95-97.

14. Litvinova, K., 2016. *Pro komponenti tsifrovoi kulturi*. [online] Available at: <https://digitle.wordpress.com/2016/10/04/12499875>

15. Ojegov, S., 1997. *Tolkovyi slovar russkogo yazyka*. 4th ed. M.: Azbukovnik.

16. Polischuk, V., 1998. *Kulturologiya*. Moskva: Gardariki.

17. Rebrina, V., 2012. *Lektsiya na temu «Tsifrova kultura pedagoga. IKT- kompetentnosti suchasnogo vchitelya»*. [e-book] Hmelnitskiï OIPPO. Available at: <http://dn.hoippo.km.ua/ckp/ckp.pdf>

18. Sankt-Peterburgskiy natsionalnyy issledovatel'skiy universitet informatsionnykh tehnologiy, mehaniki i optiki, 2018. *Blok Tsifrovaya kultura*. [online] Available at: http://www.ifmo.ru/ru/page/369/blok_cifrovaya_kultura.htm#ixzz5TLxLqrfY

19. Shkilna biblioteka. (n.d.). *Filosofia. Posibnyk*. [online] Available at: <http://schoollib.com.ua/filosofiya/4/124.html>

УДК 355.233:356.13]:340.64:629

<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.16.87-94>.

СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ІНСПЕКТОРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОСІБ І ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Дмитро Ткачук,

аспірант, Хмельницький Національний університет

ORCID: 0000-0001-7439-2770

ResearcherID: 5405-2018

e-mail: kot4010@meta.ua

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

інспектор прикордонної служби, ідентифікація, професійна готовність, зміст та структура готовності, пункти пропуску через державний кордон, військовослужбовці

Реферат

У статті розкрито суть, структуру й особливості змісту професійної готовності інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів. З'ясовано, що це професійно важлива особистісна властивість, що охоплює ціннісне ставлення інспектора до ідентифікації у пунктах пропуску, а також знання технології, методів і засобів ідентифікації осіб і транспортних засобів, професійно-особистісні якості та уміння, необхідні для належного здійснення цього процесу в пунктах пропуску через державний кордон. У структурі професійної готовності інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів виокремлено три компоненти. Ціннісно-особистісний компонент охоплює професійні ціннісні орієнтації військовослужбовця Державної прикордонної служби, професійно-важливі якості (професійна спостережливність, пам'ять, уважність, високу продуктивність і стійкість до надмірних навантажень), професійну спрямованість та мотиви професійної діяльності. Когнітивно-пізнавальний компонент охоплює предметні (габітоскопія, теорія ідентифікації) і спеціальні (організація та здійснення ідентифікації у пунктах пропуску) знання. Операційно-діяльнісний компонент охоплює комплекс умінь, необхідних для організації та здійснення ідентифікації осіб і транспортних засобів у пунктах пропуску. Узагальнено, що під час прикордонного контролю інспектор прикордонної служби повинен уміти досліджувати зовнішність (фотокартка в документі; опис зовнішності в паспорті, в орієнтировках), документи (закордонні паспорти чи документи, що їх замінюють, документи, що посвідчують особу, та документи, що підтверджують мету подорожі), почерк, звертаючи увагу на підпис власника в паспорті, в декларації та інших документах, на сліди руки (відбитки нігтьових фаланг).

Зміст професійної готовності інспекторів прикордонної служби до ідентифікації осіб і транспортних засобів розкрито з урахуванням специфіки організації і здійснення ідентифікації, необхідних теоретичних знань, методів та засобів ідентифікації, що забезпечують високу ефективність паспортного контролю. Вихідними для розгляду суті, змісту і структури до ідентифікації осіб і транспортних засобів автор використав вимоги, викладені в нормативних документах.